

Metingen afvaloven een farce

In 2013 werden er in Harlingen en omgeving hoge concentraties aan dioxinen gevonden in eieren van uitlooppkippen van particulieren. Dit zorgde voor de nodige ongerustheid onder de bevolking. Je had toen mogen verwachten dat de overheid dit kwaad zou bestrijden, maar in plaats daarvan besloot ze de ongerustheid over het kwaad te bestrijden. Dit zou gebeuren aan de hand van luchtkwaliteitsmetingen. Om te voorkomen dat er achteraf kritiek geuit zou worden, mochten diverse groeperingen en personen in een klankbordgroep hierover meepraten. In de uitnodigingsbrief, die ook afvaloven Nee ontving, staat: "*.....Met het doel om onzekerheid en onrust hierover weg te nemen, gaat het RIVM een representatieve luchtkwaliteitsmeting uitvoeren....*"

Stichting afvaloven Nee heeft destijds besloten om niet in de klankbordgroep zitting te gaan nemen omdat ze niets geloofde van de zogenaamde goede bedoelingen die men met deze klankbordgroep had. De groep was immers ingesteld door de provincie en aangezien deze de milieuvergunning mee heeft opgesteld en grote steken laat vallen bij de handhaving, stond de objectiviteit van deze klankbordgroep al bij voorbaat ter discussie. De invloed van de provincie op de klankbordgroep was en is veel te groot.

Wel weten we dat de groep het volgende verlanglijstje maakte:

1. Een continue dioxinemetingsbemonstering van de rookgassen.
2. Een onderzoek naar het gedrag van de rookpluim.
3. Luchtkwaliteitsmetingen gebaseerd op de resultaten van het onderzoek naar het gedrag van de rookpluim.

Hieronder leggen we uit waarom Omrin met hulp van de provincie een jaar lang zonder problemen aan de normen kan voldoen.

1. Een continue dioxinemetingsbemonstering van de rookgassen

Het verzoek om een continue dioxinemetingsbemonstering werd weliswaar ingewilligd, maar alleen voor de periode van één jaar. De kans dat er in deze periode, naar men mag aannemen, geen dioxine gemeten zal worden, is erg groot.

Mocht dit namelijk wel het geval zijn, dan zou de druk van de omwonenden zo groot worden, dat dit de sluiting van de oven tot gevolg zou hebben. Om een dergelijke blamage te vermijden, doet Omrin er alles aan om te voorkomen dat er dioxine gemeten zal worden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Omrin aanvankelijk de dioxinemetingsbemonstering weigerde.

Waarschijnlijk kon zij vanwege het hierdoor veroorzaakte wantrouwen niet anders, dan dit later wel toe te staan. Gezien de navolgende mogelijkheden om dioxine uitstoot te voorkomen, is de kans groot dat zij er inderdaad in zal slagen, dat er in de komende periode van één jaar waarin de dioxinemetingsbemonstering plaats zal vinden, er geen of nauwelijks geen dioxine uitgestoten zal worden. In dit licht gezien is het dan ook niet verwonderlijk dat Omrin geen bereidheid toonde de ommezwaai van de aanvankelijke weigering tot het welwillend toestaan van de dioxinemetingsbemonstering te verklaren.

Op vrijdag 26 juni j.l. liet Omrin het uitlaatsysteem van de oven schoonblazen, zogenaamd om een goede trek te krijgen. Dit is gebeurd zonder enige vergunning. Met dit schoonblazen zijn ook de dioxineresten uit het uitlaatsysteem verdwenen. Deze resten kunnen door de onlangs gestarte meting in de schoorsteen niet meer gemeten worden. De resten zijn echter wel met grote hoeveelheden aan andere stoffen in het milieu terecht gekomen en hebben

gezondheidsklachten bij omwonenden veroorzaakt. Zie onderstaand artikel uit de Harlinger Courant van 30 juni j.l.

Stofwolken uit schoorsteen afvaloven

HARLINGEN - De afvaloven is afgelopen weekend na onderhoud en renovatie van ongeveer twee maanden weer in gebruik genomen. Dat werd vrijdag ingeluid met grote donkere wolken uit de schoorsteen van de afvaloven. Volgens stichting Afvaloven Nee heeft Omrin zich bij de opstart niet aan het communicatieprotocol gehouden: er is tegen de afspraak in geen informatie over dit ongewone voorval gepubliceerd.

"Na een noodzakelijke renovatie van wege scheurende pijpen en afbrokkende tegeltjes in de oven met veel storingen tot gevolg, is Omrin zichtbaar weer bezig", meldt Afvaloven Nee. "De gemeente, Omrin en de provincie hebben voorsnug geen van allen informatie verstrekt over de stand van zaken." Dat strookt niet met afspraken die zijn gemaakt in het communicatieprotocol tussen Omrin, de gemeente Harlingen en de provincie Fryslân.

Dit protocol werd in 2011 opgesteld nadat de communicatie over de afvaloven keer op keer ver onder de maat was - als er al sprake was van enige communicatie. Eén van de afspraken die in het protocol vastgelegd zijn: "Bij incidenten en ongewone voorvallen informeert Omrin terstond inwoners via berichten op de website van Omrin." Omrin heeft

echter geen melding van het voorval op haar website gemaakt. Ook op de website van de provincie en de gemeente Harlingen verscheen geen informatie.

Een buurtbewoner heeft foto's gemaakt van de wolk. "Toen ik de foto's maakte, rook ik een vieze geur en kreeg ik last van keel en ogen", meldt ze. Jaap Aagtjes, hoofd communicatie bij Omrin, vertelt dat het geen rookwolken maar stofwolken waren. "Er is lucht in de installatie geblazen met ventilatoren om een goede 'trek' te krijgen. Daar-

bij is neergeslagen stof door de pijp uitgeblazen." Waarom het communicatieprotocol niet in werking is gesteld, kan hij niet verklaren. Hij meldt dat dit wordt besloten in de driehoek Omrin-provincie-gemeente Harlingen.

Een woordvoerder van de gemeente Harlingen meldt het volgende: "Het ging afgelopen vrijdag om het opstarten van het bedrijf na regulier onderhoud. Dat valt niet onder een incident of ongewoon voorval waar het in het

communicatieprotocol over gaat." De woordvoerder meldt verder ook: "Er zijn geen gezondheidsklachten bij de provincie binnengekomen tijdens deze opstartfase."

Dat is opmerkelijk, aangezien de buurtbewoner die last van keel en ogen kreeg, dit gemeld heeft bij het milieualarmnummer van de provincie. Daarnaast zijn de grote grauwe wolken simpelweg te betitelen als een ongewoon voorval. De stofwolk is op grote afstand waargenomen en dat leidde niet tot blije gezichten. De gemeentewoordvoerder: "Dat hierbij een rookpluim zichtbaar werd, wil niet zeggen dat er iets mis ging bij de REC. Een rookpluim is wel vaker zichtbaar, maar dat wil niet zeggen dat er dan ontoelaatbare uitstoot uit de REC komt, eerder dat er sprake is van waterdamp. Het zien van een pluim is dus niet automatisch het in werking stellen van het communicatieprotocol."

Een woordvoerder van de provincie meldt dat Omrin verantwoordelijk is voor de eerste communicatie in geval van ongewone situaties. Hij meldt verder dat er bij de Friese milieudienst vier klachten zijn binnengekomen naar aanleiding van de stofwolk. De temperatuur van de afvaloven is in het weekend in stapjes opgevoerd en sinds zondagavond weer volledig in bedrijf.

Wij kunnen dit niet anders zien dan een vorm van milieucriminaliteit. Het is dan ook diep triest dat de overheid dit voorsnug onbestraft laat, maar tsja, Omrin is een overheidsbedrijf en zo'n bedrijf moet vanwege overheidsbelangen gespaard blijven.

Dioxinen ontstaan bij de verbranding van afval, wanneer de verbrandingstemperatuur te laag is. Als er te nat afval verbrand wordt, is er daarom een vergrote kans op dioxinevorming. De provincie heeft Omrin vergunning verleend om ook verontreinigd industrieel slib te verbranden. Deskundigen van de bestuursrechtspraak hebben erop gewezen dat bij het mee verbranden van dit slib, er zogenaamde *cold spots* in de vuurhaard kunnen ontstaan, die op hun beurt weer tot dioxinevorming kunnen leiden. Omdat de dioxinemeting slechts één jaar gaat duren, zal Omrin, naar men mag aannemen, in deze periode geen slib en nat afval verbranden, of de temperatuuurdalingen door middel van het bijstoken van aardgas compenseren.

Bij het afvangen van dioxinen door de rookgasreiniging wordt gebruik gemaakt van actieve kool. Gedurende de periode waarin de dioxinemeting plaatsvindt, zal Omrin de dosering van de actieve kool waarschijnlijk verhogen om op die manier dioxine uitstoot te voorkomen. Omdat actieve kool een bijzonder dure grondstof is, wordt het toevoegen ervan, wanneer er geen dioxine meting is, geminimaliseerd met alle risico's voor dioxine uitstoot van dien.

In geval van die storingen, waarbij het afval ongecontroleerd opbrandt en bovendien de rookgasreiniging uitgeschakeld is, komt er hoogstwaarschijnlijk veel dioxine in het milieu. De provincie en milieudeskundige Vollenbroek zijn het er namelijk over eens, dat naarmate de verbranding onvollediger is, de kans op de uitstoot van dioxinen toeneemt. Naar gelang de verhoging van de uitstoot van koolmonoxide en koolwaterstoffen, is (volgens de provincie en Vollenbroek) de verbranding onvollediger. Dit is verscheidene malen het geval geweest. De

storingen waarbij dit gebeurde, ontstonden de laatste tijd vooral door scheurvorming in pijpen van het hoge druk stoomsysteem.

Het meest recente voorbeeld waarbij onvolledige verbranding optrad, dateert van 29 september j.l. Volgens de meetresultaten van de uitstoot van deze dag is gebleken, dat de concentratie aan koolmonoxide vanaf half zes 's avonds tot middernacht nagenoeg de gehele tijd groter was dan de maximaal te meten waarde. Vanaf half acht 's avonds tot en met middernacht was de concentratie aan koolwaterstoffen groter dan de maximaal te meten waarde. Zie ook ons artikel op deze site van 26 maart 2015. Omdat dit soort omstandigheden zich eerder aantoonbaar verscheidene malen hebben voortgedaan, kan het bijna niet anders, dan dat er zo grote hoeveelheden dioxinen in het Harlinger milieu terecht gekomen zijn.

Bij een bezoek van een journalist van de Harlinger Courant aan de afvaloven constateerde hij, bij de bestudering van de verbrandingstemperatuur van februari 2014, dat deze meerdere malen beneden de vereiste 850 graad Celsius was geweest. Deze temperatuur is vereist om dioxine vorming te voorkomen. Aanvankelijk bevestigde Omrin dat de verbrandingstemperatuur te laag geweest was. Omdat de journalist slechts de temperaturen van één maand heeft kunnen checken, mag men aannemen dat deze situatie zich veel vaker heeft voorgedaan, zodat het aannemelijk is dat er ook hierdoor dioxine uitstoot heeft plaatsgevonden.

Omdat Omrin het betreffende gedeelte van de installatie in de afgelopen maanden heeft laten renoveren, is de kans groot dat er het in de nu volgende periode van een jaar niet van dergelijke storingen zullen optreden. Dioxine uitstoot ten gevolge het ongecontroleerd opbranden van afval zal hoogstwaarschijnlijk tijdens de dioxinemeting dan ook niet optreden.

De meetresultaten van het eieren onderzoek van Toxicowatch laten zien, dat naarmate de onderzochte eieren dichter bij het haventerrein waarop de afvaloven staat, vandaan komen, zij hogere concentraties aan dioxinen bevatten.

Na de beëindiging van de dioxinemeting mag men aannemen dat er opnieuw dioxinen uitgestoten gaan worden. Om dit te voorkomen is het volgens ons dan ook zaak deze meting permanent te laten zijn. In Vlaanderen gebeurt dit bij voorbeeld al. Bovendien zijn de kosten ervan, zeker gezien de gezondheidsrisico's en de daaraan verbonden ziektekosten die dioxinebelasting met zich brengt, relatief erg laag. Wanneer de meetapparatuur voor de dioxinemeting die nu geleased wordt, gekocht wordt, zou men met bijbetaling van nog geen € 10.000 hiervan eigenaar kunnen worden. De jaarlijkse bijkomende meetkosten zijn niet hoger dan € 9000.

Omrin staat derden niet toe om opnamen te maken van de installaties binnen in het ovengebouw. Ook verschaft zij, ondanks herhaaldelijke verzoeken hiertoe, geen duidelijke tekeningen hiervan. Dit is een onacceptabele aantasting van de transparantie van de meting.

2. Een onderzoek naar het gedrag van de rookpluim

3. Luchtkwaliteitsmetingen gebaseerd op de resultaten van het onderzoek naar het gedrag van de rookpluim.

Het verzoek om een onderzoek naar het gedrag van de pluim werd door de overheid geweigerd. Hiermee wordt het eigenlijke luchtkwaliteitsonderzoek bij voorbaat al ontkracht, omdat het onduidelijk is of er nu wel op de juiste plaatsen gemeten gaat worden.

Dit, terwijl de kosten van een onderzoek naar het gedrag van de pluim relatief ook gering zijn, namelijk € 15.000, terwijl het totale onderzoek € 265.000 kost.

Omdat het de bedoeling is, dat het eigenlijke luchtkwaliteitsonderzoek ook niet langer dan één jaar gaat duren, kan Omrin, net zoals bij de dioxinemeting, de resultaten ook nog eens in haar voordeel beïnvloeden. Dit zal in ieder geval een geflatteerd beeld geven.

Voor één de leden van de klankbordgroep, de groep Sarolea, was de weigering om het gedrag van de pluim te onderzoeken, aanleiding om er uit te stappen, zie onderstaand artikel uit de Harlinger Courant van 27 mei j.l.,

Groep Sarolea stapt uit advies-club luchtonderzoek afvaloven

HARLINGEN - Het stokpaardje van de Groep Sarolea - het in kaart brengen van de rookpluim van de afvaloven - is buiten de agenda om en zonder enige serieuze discussie geschrapt. Dat stelt de Groep Sarolea, onder andere in een brief aan Provinciale Staten. De groep is teleurgesteld en boos uit de Begeleidingsgroep Luchtkwaliteit Harlingen gestapt. "Dit is onaanvaardbaar", zegt ingenieur Johan Bloem, één van de leden van Groep Sarolea. Hij stelt dat er een politiek spelletje gespeeld wordt. Advocaat Henri Sarolea noemt het nu uitgekilde luchtkwaliteitsonderzoek "weggegooid geld", aangezien er min of meer blind gemeten gaat worden.

Deze nieuwe afvaloven-rel draait om de rookpluim. Deze is soms, afhankelijk van de weersomstandigheden, zichtbaar. Meestal buigt de pluim dan al betrekkelijk snel naar beneden, soms al pal naast de afvaloven. Vaak is de pluim echter onzichtbaar voor het menselijk oog, en dus is dan niet te zien hoe de rookpluim zich gedraagt. De Groep Sarolea hamert al jaren op goed onderzoek naar de rookpluim van de afvaloven. Deze staat op de overgang land-zee en daardoor is er volgens experts sprake van 'kustlijnfumigatie'; het neerslaan van de rook onder invloed van die overgang. De geijkte versprei-

dingsberekeningen van de rookpluim, die landinwaarts zijn opgesteld, zijn volgens experts niet afdoende voor de Harlinger situatie.

Groep Sarolea wilde daarom voor het luchtkwaliteitsonderzoek de zogenaamde LIDAR-techniek inzetten. LIDAR is kort voor 'Light Detection and Ranging' en met deze techniek is het mogelijk deeltjes in de pluim in beeld te brengen, ook als de pluim met het blote oog niet zichtbaar is. Door de onzichtbare pluim in beeld te brengen, wordt duidelijk waar vervolgens luchtonderzoek gedaan kan worden.

LIDAR werd in het concept van de onderzoeksopzet opgenomen, maar later geschrapt. Dat gebeurde volgens Bloem "buiten de agenda om en zonder enige serieuze inhoudelijke discussie". Volgens de Groep Sarolea was dit het werk van de voorzitter van de Begeleidingsgroep, de heer P. Polhuis, die het op een akkoordje met de provincie Fryslân zou hebben gegoooid.

Johan Bloem: "Binnen de begeleidingsgroep was overeenstemming over dit onderdeel, en dit was het meest cruciale onderdeel van het meetprogramma. Feitelijk heeft de provincie ingegrepen in het onafhankelijk advies van de begeleidingsgroep, en met steun van Polhuis. Dit is onaanvaardbaar en in strijd met de democratische spelregels." Bloem schrijft in een afscheidsbrief aan de Begeleidingsgroep: "Door deze gang van zaken is de indruk gewekt dat de FUMO (Friese Uitvoeringsdienst Milieu en Omgeving, red.) en de heer Polhuis uit angst voor de nieuw aan te treden gedeputeerde van de SP een vlucht naar voren hebben gemaakt, door nu alvast een streep te zetten door het voor de groep Sarolea meest belangrijke onderdeel van het uit te brengen advies."

De heer P. Polhuis spreekt de beschuldigingen van Groep Sarolea tegen. "LIDAR heeft in concepten gestaan en het uiteindelijke onderzoeksontwerp moet door het RIVM akkoord bevonden worden. Als het RIVM het niet vanuit een wetenschappelijke achtergrond kan verdedigen, dan wordt het niet ingezet. Het is niet zo dat ik het er met één penstreek uit gehaald heb. Er is uitvoerig over gesproken. Het was een idee van het RIVM om LIDAR in te zetten en later stelde het RIVM dat het geen meerwaarde heeft. Het is ook ontzettend duur. Er is in de groep toch echt over gediscussieerd en de rest van de groep heeft besloten dit punt er uit te halen."

Volgens Johan Bloem is het inzetten van LIDAR niet ontzettend duur. Het totale onderzoek staat geraamd op ruim 265.000 euro en LIDAR zou 15.000 euro kosten. Betrekkelijk weinig, stelt Bloem. Hij vindt dat het duurdere gras-onderzoek bijvoorbeeld achterwege had kunnen blijven, omdat dit volgens experts minder nuttig zou zijn dan het onderzoek met LIDAR. En zonder LIDAR heeft het hele luchtonderzoek volgens Bloem weinig zin. "Het gedrag van de pluim heeft uiteraard te maken met de vraag waar je moet gaan meten." Een ander lid van de Begeleidingsgroep kon bij het ter perse gaan van deze krant geen duidelijkheid brengen in deze kwestie.

Een ander lid, Toxicowatch, concludeert dat zodoende schijnzekerheid gecreëerd wordt.

Het meest kwalijke in deze zaak is nog wel dat, terwijl nota bene de gemeente Harlingen in eerste instantie graag een onderzoek naar de bron van de dioxineverontreiniging van de eieren wilde, de provincie dit onderzoek blokkeerde. In plaats daarvan werd een niet transparant onderzoek opgestart, waaruit plotseling bleek dat alle hobby-kip-houders in Nederland een

risico lopen met het eten van de eieren van hun eigen kippen. Later bleek dat er veelal dicht bij vervuilde industriegebieden was gemeten, waardoor dit niet als een vergelijkend en objectief onderzoek kan worden beschouwd. Een onderzoek naar de bron van de dioxineverontreiniging van de eieren in Harlingen was in één keer blijktbaar niet meer belangrijk. Wij vinden het essentieel, dat dit onderzoek naar de bron van de dioxine verontreiniging en het onderzoek naar het gedrag van de pluim er alsnog komen. Vooral ook omdat de Raad van State bij de vernietiging van de eerste milieuvergunning dringend adviseerde een windtunnelonderzoek in te stellen vanwege de uitzonderlijke locatie van de afvaloven. Voor een dergelijke locatie is niet eerder zo'n onderzoek gedaan.